

Obraćanje visokog predstavnika i posebnog predstavnika EU Valentina Inzka na konferenciji o ustavnom poretku Bosne i Hercegovine: njegova funkcionalnost i europska perspektiva u organizaciji Konrad Adenauer Stiftunga

Normalna poštena vlast

Dame i gospodo, vaše ekscelencije,

Osobito mi je zadovoljstvo što mogu sudjelovati na ovoj konferenciji, jer je jasno da je tema – ustavna reforma – od ogromnog značenja za građane Bosne i Hercegovine.

Veliki izazov predstavlja činjenica da proces pregovaranja ustavne reforme – i suštinska pitanja uključena u isto – nisu široko shvaćena i iz tog razloga mogu se lako pretvoriti u politički 'fudbal'. Ovo je opasna mogućnost u izbornoj godini, zbog čega se današnja konferencija dešava u pravom trenutku i

zbog čega može dati vrlo koristan doprinos.

Daytonski mirovni sporazum je Bosni i Hercegovini osigurao dvoentitetsku strukturu koja je istodobno osigurala mir i ograničila kapacitete vlasti.

Osiguranje mira: to je dobro.

Ograničavanje kapaciteta vlasti: to je očigledno loše.

Daytonski mirovni sporazum je uspostavio zaštitne mjere za konstitutivne narode i entitete, no mnoge od ovih zaštitnih mjera su u praksi provođene na račun dobre vladavine.

Iako ustavna reforma nije formalno vezana za nastavak prisustva međunarodne zajednice, postoje naravno praktične implikacije – zbog toga što bi ustavna reforma mogla razriješiti probleme koji su bili razlog zbog kojeg je OHR-u prvenstveno dodijeljen njegov izvršni mandat.

Ustavna reforma mora eliminirati mehanizme opstrukcija, koje predstavljaju izvor nestabilnosti.

Ovo je minimalni uvjet, ali nije *jedini* uvjet, jer da bi ostvarila pomak na putu integracije u EU, te napredak ka učinkovitom upravljanju i prosperitetu, Bosni i Hercegovini potrebna je ustavna reforma koja će osigurati funkcionalnu vlast. To uključuje učinkovite institucije sa odgovarajućim izvršnim ovlastima, organizirane na racionalan i ekonomičan način. Uz to, Bosni i Hercegovini je potrebna ustavna reforma koja osigurava bolje poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Logično, ova reforma bi trebala težiti da zadovolji madridske i kopenhagenske kriterije za pristupanje EU, tako što će, među ostalim, omogućiti stabilne institucije koje mogu jamčiti demokraciju, vladavinu zakona i ljudska prava.

No, jednako je značajna i činjenica da će ovakva reforma zadovoljiti kriterije većine građana BiH, jer će stvoriti

uvjete za normalno i pošteno upravljanje.

A normalna i poštena vlast osigurat će usvajanje i provedbu zakona koje Bosna i Hercegovina mora donijeti kako bi postala članica EU.

Naravno, moramo osigurati da ustavna struktura zadrži učinkovite zaštitne mehanizme koji štite interese brojnih zajednica u Bosni i Hercegovini, što bi istodobno trebalo uspostaviti odgovarajući balans sa jamstvom pojedinačnih prava građana.

To se može ostvariti.

Ali suštinska pokretačka snaga ustavne reforme mora biti nastojanje da se vlada učini efikasnijom kako bismo se vratili na put euro-atlantskih integracija i zaustavili ekonomski pad koji je prouzročio tako široko rasprostranjenu bijedu.

Nedavna studija koju je proveo Konrad Adenauer Stiftung otkrila je da je između 1997. godine i 2007. godine od 260 prijedloga zakona otprilike 60 posto odbačeno kao rezultat entitetskog glasovanja.

Time se ne štite prava građana.

Time se sprječava da građani uživaju dobrobiti funkcionalnih vlasti.

Ove blokade su imale negativan utjecaj na značajne zakone od kojih su neki potrebni za pristupanje EU. U istom periodu, visoki predstavnik je 92 puta morao donijeti zakone na državnoj razini.

Europska komisija je u svom Izvješću o napretku Bosne i Hercegovine iz 2009. godine konstatirala da postojeća ustavna struktura, sa odredbama poput entitetskog glasovanja i složenim pravilima po pitanju kvoruma, «nudi suviše mnogo mogućnosti za politički opstrukcionizam». Komisija je jasno kazala da «problem blokada prouzročen pravilima o entitetskom

glasovanju treba biti riješen, te da je neophodna strožija definicija vitalnog nacionalnog interesa u Ustavu».

Pitanje nefunkcionalnih vlasti nije isključivo stvar entitetskog veta – financije Vlade u Federaciji su u rasulu, jer je ona organizirana tako da je izvršnim tijelima gotovo nemoguće da se odupru zahtjevima dobro organiziranih interesnih skupina.

OHR neće riješiti ovaj suštinski problem na bilo kojoj razini vlasti. Međunarodna zajednica neće riješiti taj problem.

Ovaj problem mogu riješiti samo politički lideri Bosne i Hercegovine.

Očito je da oni do sada nisu uspjeli da iznađu rješenja.

To i ne treba biti iznenađenje. Nalazimo se u situaciji «kokoš ili jaje», zato jer je trenutačni raspored stranaka izravan rezultat političkog sustava stvorenog tako da održi trenutačni raspored stranaka.

U tom smislu, pozitivno je da su Vijeće ministara i Parlamentarna skupština poduzeli neke početne mjere, posebice u osvrtanju na nedavnu presudu Europskog suda za ljudska prava u slučaju Sejdić-Finci. To je mali korak, ali može pokazati da politički establišment shvaća da *status quo* više jednostavno nije održiv.

Politički lideri i organi vlasti u Bosni i Hercegovini sada ozbiljno moraju rješavati pitanje funkcionalnosti države i jamčiti potpuno poštivanje ljudskih prava.

Međunarodna zajednica neće riješiti problem, ali je apsolutno opredijeljena u namjeri da pomogne u pronalaženju rješenja. Suradivat ćemo, svim snagama, sa svakom strankom koja se odluči da na konstruktivan, sveobuhvatan, kreativan i nepokolebljiv način riješi ovaj suštinski izazov s kojim se suočava Bosna i Hercegovina.

Europska unija je opredijeljena da pruži tehničku potporu i politički savjet i, dozvolite mi da to jasno kažem, iako međunarodna zajednica neće riješiti problem, međunarodna zajednica neće dozvoliti bilo kakvo poništavanje reformi provedenih u proteklih 15 godina, niti će dozvoliti dovođenje u pitanje suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

Dakle, parametri u okviru kojih se ove aktivnosti odvijaju su jasni. Ustavna reforma mora biti fokusirana na kreiranje vlasti koja je sposobna da upravlja na pravedan, pošten i učinkovit način.

Spekulacije o stvaranju novih i dubljih podjela u ovome društvu su jednostavno gubljenje vremena i odvlačenje pozornosti od zadatka koji očajnički čeka na hitno rješavanje, a to je poboljšanje ekonomske situacije i vraćanje Bosne i Hercegovine na put euro-atlantskih integracija.

Hvala.